ficţionale, precum şi jocuri de copii, reţete culinare, articole de presă, anunţuri de mica publicitate, reclame televizate – în care imaginea se combină cu textul scris/vorbit etc.), toate comentate prin prisma subiectului abordat. Alegerea celor mai adecvate exemple pentru ilustrarea acestor procedee este de asemenea un merit al lucrării. Constatăm astfel că strategia auctorială recurge la forme foarte variate de figuri textuale în care este pusă la contribuţie categoria referentului: prin intermediul acestora, autorul comunică într-un fel anume, captivează cititorul, îl surprinde, fapt care merită o subliniere în plus.

O problemă fundamentală abordată este aceea a referentului discursiv în articularea sensului, şi anume în ce măsură devin relevante anumite reţele şi lanţuri de valori textuale omogene: reţeaua actanţială, cea tematică, izotopică, polifonică, intertextuală. Ultimul capitol este consacrat referentului discursiv în articularea reţelelor. Poate mai multă atenţie ar fi meritat cercetarea procesului evolutiv în lucrările ştiinţifice, chiar dacă rezultatele nu ar fi fost atât de spectaculoase. Pe măsură ce demersul avansează, exemplele devin din ce în ce mai complexe (alese nu numai din literatura română), ca şi comentariul care le însoţeşte, precum *Florin scrie un roman* de Mircea Cărtărescu, *O problemă de istorie* şi *Crimă rusească* de Alphonse Allais, *Un alt Manole către altă Ană* de Nichita Stănescu şi altele. Complexitatea abordării decurge şi din varietatea tipurilor de texte selectate ca exemplificare, examinate cu descifrarea tuturor resurselor acestora, fără însă a depăşi limitele impuse de subiect.

În tot cursul expunerii, trecerea de la punctul de vedere al unui autor la al altuia din vasta bibliografie pusă la contribuţie se face îmbinând cu abilitate elementele uneori contradictorii, autoarea inserându-şi de asemenea propriile păreri, şi rezultă astfel o construcţie armonioasă, echilibrată.

Solid fundamentată din punct de vedere teoretic şi cu o bogată informaţie, cartea Mihaelei Munteanu este o substanţială şi bine-venită contribuţie ştiinţifică într-un domeniu foarte puţin abordat în lingvistica românească.

FELICIA ŞERBAN
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu"
Cluj-Napoca, str. Emil Racoviţă, 21

RUDOLF WINDISCH, *Studii de lingvistică şi filologie românească,* Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2006, 403p.

Nume cunoscut în lingvistica europeană, cu precădere în cea germană şi în cea românească, Rudolf Windisch face parte din prima generaţie a şcolii lingvistice de la Tübingen, întemeiată de Eugeniu Coşeriu. Spirit deschis spre toate orizonturile lingvisticii, Rudolf Windisch este preocupat de lingvistica limbii române şi de filologia românească, de filologia romanică şi de romanistica balcanică. Acestea toate sunt îmbinate armonios în cartea de faţă, care reprezintă materializarea cercetărilor autorului privitoare în special la lingvistica românească. O investigaţie minuţioasă, în care informaţia istorică şi cea culturală este profund şi atent folosită, într-o carte care nu se adresează numai cercetătorilor români, ci tuturor romaniştilor şi care face cunoscute specificul limbii române şi problematica acesteia în raport cu alte episteme.

Rudolf Windisch adună, în cele peste 400 de pagini ale cărţii sale, cercetări de istoria limbii şi literaturii române, despre care, dacă nu am şti cine este autorul, am putea afirma că aparţin unuia născut pe teren românesc, într-atât de bine stăpâneşte aceste domenii. Impresionează volumul documentării şi, totodată, abordarea originală a aspectelor limbii române. Obiectivitatea, seriozitatea şi rigoarea sunt caracteristici evidente în toate cele cinci capitole ale culegerii sale.

Primul dintre acestea, *Istoria limbii române*, reprezintă o sinteză pertinentă a cercetărilor despre „cele mai vechi menţionări ale românilor şi ale strămoşilor lor în izvoare antice, bizantine, medievale şi renascentiste". Sursele veridice care ilustrează geneza românilor la nord de Dunăre sunt

prezentate diacronic, începând cu anul 43 î. C. (când poetul latin Publius Ovidius Naso şi-a petrecut ultimii ani din viaţă la Tomis şi, învăţând geto-daca, a scris poezii în această limbă), continuând cu generalul Flaccus (şi cu legătura care s-a făcut între numele său şi etnonimul *valachi*), căruia autorul îi atribuie un spaţiu destul de amplu, cu alte izvoare antice, cu cele bizantine, cele din cronicile ruseşti şi maghiare etc. Demne de semnalat sunt paginile dedicate învăţaţilor Miron Costin şi Grigore Ureche, contribuţiilor lor la istoria limbii române, cele dedicate lui Pius al II lea, precum şi benefica insistenţă asupra falsităţii tezei lui Robert Röesler, despre care Windisch afirmă că, în adolescenţă, era un „personaj malefic", ca mai apoi să devină un „enfant terrible" al istoriei românilor. R. Windisch nu este patetic în contestarea lui R. Röesler, admiţând, chiar, argumentul care priveşte „lipsa de toponimie românească de origine latină", dar subliniind adevărul că poporul şi limba română s-au format la nordul şi la sudul Dunării, într-un proces complex şi continuu în primul mileniu creştin.

Capitolul următor, *Limba română. Descriere, tipologie, varietăţi*, dezbate problema repartiţiei teritoriale şi pe cea a cauzelor apariţiei dialectelor româneşti. Se realizează, în prima parte, o amplă analiză fonetico-fonologică, pentru o înţelegere mai clară a graniţelor dialectale şi se încearcă explicarea diferenţelor datorate substratului, adstratului sau împrumuturilor din celelalte limbi romanice. Partea a doua a acestui capitol abordează tema normării limbii române, într-un excurs istoric şi analitic, de la primele texte scrise în limba română şi până la *Dicţionarul* şi *Gramatica limbii române* elaborate sub auspiciile Academiei Române.

În capitolul al treilea, *Istoria filologiei româneşti*, sunt aduse în discuţie, tot diacronic, contribuţiile lingviştilor autohtoni la istoria limbii, pe de o parte, iar pe de alta, continuă istoricul cercetărilor etimologice şi semantice româneşti, începând cu Bogdan Petriceicu Hasdeu şi al său *Etymologicum Magnum Romanie* şi continuând cu Lazăr Şăineanu şi studiul *Încercare asupra semiologiei limbii române*, cu Timotei Cipariu şi Sextil Puşcariu. R. Windisch îi acordă importanţa cuvenită lui Hasdeu, dar îi aduce şi un reproş bine fondat: Hasdeu nu s-a preocupat îndelung de importanţa fiecărui cuvânt în lexicul limbii române, iar Lazăr Şăineanu este înscris în seria „pionierilor semanticii", alături de M. Bréal şi A. Darmesteter, subliniindu-i valoarea atât pe plan naţional, cât şi pe plan european. În fine, capitolul se încheie printr-o analiză a traducerii Bibliei, tălmăcire căreia R. Windisch îi atribuie calificativul de „aproape perfectă".

Istoria literaturii române, capitolul al patrulea, conturează, în principal, biografia unor lingvişti străini preocupaţi de limba şi lingvistica românească. Autorul l-a ales ca reprezentant de frunte pe italianul Gino Lupi, autorul unei ample lucrări ştiinţifice, *Romania Antica e Moderna*, dezvăluind „interesul pluridisciplinar faţă de întreaga istorie culturală a românilor" al acestuia. Alte subiecte abordate aici de R. Windisch sunt teatrul evreiesc „în limba idiş" şi impactul indiscutabil pe care l-a avut acesta asupra culturii româneşti, în profida caracterului minoritar pe care îl presupune; traducerile în română ale lui *Faust*, realizate de către Lucian Blaga şi Şt. Augustin Doinaş; traducerile în germană ale poemelor blagiene de către Wolf Aichelburg şi rolul covârşitor pe care Miron Costin l-a avut în istoria culturii româneşti.

Secţiunea finală a cărţii cuprinde o serie de *Note şi recenzii*, în care sunt consemnate lucrări ale cercetătorilor germani axate pe limba română: Arthur Beyrer, Klaus Bochmann, Siegfried Bronsert, Günter Holtus, Edgar Radtke, un omagiu adus lui Ion I. Rusu, căruia îi trasează biografia ştiinţifică, marcând contribuţia substanţială a acestuia în istoria limbii, precum şi interviul *Eugen Coşeriu a aprins în noi flacăra cunoaşterii*, realizat şi publicat în revista „Contrafort" de către Eugenia Bojoga. Cel care se întreba, atunci când a auzit prima dată de România, „ce ţară o fi şi asta?!" dezvăluie că primul impuls în apropierea de limba română i-a fost dat de Eugeniu Coşeriu; astăzi, iată, a devenit un specialist de primă mărime şi autorul unui volum impresionant de cercetări asupra limbii şi culturii româneşti. Cartea sa *Studii de lingvistică şi filologie românească* se înscrie, indiscutabil, între cărţile de excepţie dedicate limbii române.

ANCA ELENA DANCIU
Universitatea „Babeş-Bolyai"
Facultatea de Litere,
Cluj-Napoca, str. Horea, 31